

Rákosi Jenő és a revízió

Írta Nagy Emil

I.

Az Ázsiából Európába átvándorolt magyarság az általa meghódított területen a többi európai népek nyugati kultúrájú keresztény testvérévé szegődött, s vére és fokozatosan fogyó tömör faji egysége árán századokon át védte a nyugati civilizációt a keletről jövő pogány támadásokkal szemben. Hálából a nyugati civilizáció a magyar nemzet háta mögött gyilkos tört döfött az ezeréves magyar állam szívébe. Mikor a kommunista terror tényleges uralma alatt részben megtévesztés, részben nagyfokú tájékozatlanság révén a világháború győzteseiből alakult mindenható bizottság megvonta a trianoni határokat, s ennek megdöbbentő részletei lassan átszivárogtak a köztudatba, a magyar közvélemény eleinte egyszerűen nem vette komolyan a történeteket. Sőt, amikor részben a kényszerűség súlya alatt, részben a csábosán hangzó Millerand-féle levél hatása alatt aláírtuk azt az úgynevezett „békeszerződést”, amelynek hátunk mögött és megkérdésünk nélkül előzőleg megállapított szövegén egy betűt sem engedtek változtatni, az ezeréves magyar nemzeti lelkület még akkor se tudott hitelt adni annak, amit hallott és olvasott: „*Ez nem maradhat így, ez úgy se marad így*”, ezt a megjegyzést hallotta az ember lépten-nyomon, a nagy világ politikai cselszövényeinek színpalái mögé kevés bepillantást nyert optimista magyar közönség ajkáról. Ebben a lelki állapotban a hazafias érzés vadhajtásai tucatszámra bújtak elő a megcsonkított magyar anyaföldből a régi Magyarország visszaállítására, de mindezek az elszigetelt próbálkozások természetesen nem vezethettek másra, mint teljes sikertelenségre. Mikor a sok fiasco nyomán a magyar közvélemény lassan-lassan tudatára jutott annak a katasztrófálisan gyászos körülménynek, hogy a trianoni szerződés mégis csak komoly dolog, s az új határokon hamarosan nem is tudunk változtatni, sőt, amikor lassan-lassan kialakult a nemzet szeme előtt az a kép is, hogy a nagy világ összes döntő tényezői *véglegesnek* tekintik a trianoni határokat, akkor a magyar géniusz sötétre vált egén két eszmei csillagot szült a teljes kétségbeesés elől menekülni vágyó ősi nemzeti

lélek. Egyik volt a *Jogfolytonosság* elve, másik az *Integritás* eszméje. Ebbe a két, egymással egybeülelkező gondolatba tette bele a földhöz sújtott magyarság gyászos lelkének egész kincsesházát. Azzal keltünk, azzal tértünk nyugovóra, ezt mondogatták az öregek, ezt harsogták a fiatalok. Dalok szárnyán járta át a csonka magyar földet az Integritás szent eszméje. A Hymnusz ereje valóságos újjászületésen ment át, belső tartalomban megerősödve az új magyar Hiszekegy lángszózatával, s a „Nem, nem, soha!” sziklaszerű jel-igéjével. Nem volt ünnep, nem volt társas összejövetel, ahol a régi Magyarország visszaállítására, más szóval az Integritásra ne tettünk volna fogadalmat. Minden becsületes magyar ember oltárt állított lelkében a magyar *Integritás* eszméje számára, amelynek a gondolata szerves kiegészítő részévé vált a magyar agynak, magyar szívnek, a magyar csontrendszernek és a magyar eszmelet minden véresejtjének.

Hogy hogyan valósítjuk meg a régi Magyarország visszaállítását, erről nem igen beszélt a magyar közönség. Ezt rábízta a nemzet vezetőire. Ők tudják azt megállapítani, hogy mikor jön el a cselekvés órája, s ők tudják azt megítélni, hogy mik lesznek majd a célravezető eszközök. A közönségben az a felfogás alakult ki, hogy a mi feladatunk az, hogy mi csak várjunk, imádkozzunk, s egymás lelkesítésével tartjuk ébren a nemzeti gondolatot, az Integritás után való szüntelen vágyódást, ameddig majd a nemzeti kormány bölcsesége a cselekvés időpontját meg nem határozza.

Elvont vallási eszmévé, hitbeli tantétellé fejlődött ki az *Integritás* gondolata, s a nemzeti becsület pásztortüzénél áldoztunk a régi nagy Magyarország gondolatának, mint összes faji aspirációink egyetlen igazi nagy és osztatlan ideáljának, amit együttesen belefoglaltunk ebbe a fogalomba: „Magyar irredenta”.

Az magától értetődő természetes dolog, hogy a nagy nemzeti gondolatnak: az *Integritás* magasztos eszméjének hatalmas kultuszában Rákosi Jenő lett a kimagasló társadalmi vezér. Az ő tolla szólt a legékesebben, az ő szavának tárogató hangja hangzott el legmeszszebbre, az ő cikkeinek a fénye világított legszebben, s az ő látnoki egyszemének magyar nézése után pillantott legkétségesebben a remények között vergődő magyar lelkület. Hisz ő páratlan újságírói közéleti pályáján mindig a 30 millió magyar nagy ideálját szegezte a nemzet fantáziája elé, hogyne váltott volna ki tehát az ő lelkéből *harmincszoros* fájdalmat a képtelen határokon belül tolongó és éhező, összepréselt 8 millió magyar csüggedő népe, s a határokon kívül szorult többi 3 és fél millió magyar jajkiáltásainak megrázó szimfóniája. Nagy újságírói és szónoki zsenialitásának minden erejét belevitte ő a minden magyar szívet átölelő integritási gondolatba. De az ő finom agyrendszerének átütő logikája és érzelemvilágának tiszta következtetésekre törő sajátossága révén sok jeles magyar közéleti férfiúval egyezően, az *integritási* gondolattal szorosan összekapcsolta a *jogfolytonosság* eszméjét is, annak összes kihatásaival együtt, s ezen a lelki ösvényen jutott el ahhoz a gondolathoz, amit köznyelven *legitimizmusnak* szoktak nevezni.

De múltak az évek. Mindjobban nyilvánvalóvá vált az, hogy a területileg megdagadt, kapzsi szomszédok a hamissággal kieszközölt új határok között pusztító hadjáratot indítottak minden ellen, ami magyar, s vészes elevenséggel kezdett meredni a magyar lélek elé az a félelmetes kép, hogy mialatt mi csak imádkozunk, várunk, lelkesedünk és lelkesítünk, s nemzeti génuszunk kiéli magát az Integritás hitbeli kultuszában, azalatt eljár

felettünk az idő s az Integritás eszméje gyakorlati megvalósulás helyett költészetté, magyar ábránddá, turáni romantikává változik át.

De emellett a nemzeti közvélemény önállóan gondolkozni merő része lassan-lassan arra is eszmélni kezdett, hogy a világháborúban kimerült összes nemzetek egyértelműleg *békét* akarnak s akármerre is nézünk, sehol sem látunk olyan biztos tényezőt, amely ezzel a békére törekvő világáramlattal szembeszállva, a magyar ügyet a fegyverek erejével felkarolja, már pedig az Integritás kultuszának nagy eszméje alatt akár tudatosan, akár tudat alatt, természetesen mégis csak ott derengett a magyar lélek mélyén a sorbaállásra szólító *Riadó* várása.

Emellett lehetetlenség volt elzárkózni annak az érzése elől is, hogy a tőlünk elszakított állampolgárok *nemzetiségi* tömegekből álló milliói az évek súlya alatt lélekben következetesen *eltávolodnak* a magyar génusztól, annak ellenére, hogy uralkodó fajrokonaik elnyomó törekvése lépten-nyomon az elégedetlenség érzését váltja ki horvátban, tótban és erdélyi oláhban egyaránt. De azért azok, akiket nem vezetett a hagyományos magyar optimizmus, világosan látták, – ha mondani nem is merték, – hogy ezek az elégedetlenségi megnyilvánulások a bekebelezett nemzetiségi testvérfajtákban nem annyira a régi ezeréves magyar hazához való visszatérési vágyban gyökereztek, mint inkább a saját rokonaiknak elnyomó, irgalmatlanul és központosító uralmával szembeállított széleskörű tartományi *autonómiák* után való vágyódásban. Mindezek mellett lehetetlenség volt lassan-lassan azt is meg nem látni, hogy egy újabb nagyszabású fegyveres európai felfordulás, amelyből esetleg kibontakozhatott volna a magyar Integritás, könnyen a bolsevizmus karjaiba kergethetné az újra vérontásba vezetett népmilliókat.

Mindent egybevetve, az integritási kultusz eszmeáramlatából a függetlenül gondolkozni merők lelkében lassan-lassan kihalni kezdett a megvalósulási lehetőség hitének gyakorlati eleven ereje, s ha a nemzet nagy tömegei, csakis szívükkel gondolkozva, természetesen továbbra is lankadatlan hittel áldoztak is az irredenta eszmekörnek, mégis fennforogni kezdett az a veszély, hogy az integritási gondolat, a gyakorlati megvalósulás lehetőségének a teréről lesodródva idővel pusztá nemzeti romantikává alakul át, amelynek az érzületvilága túlnyomóan bankett-pohárköszöntőkben jegecesedik ki, anélkül, hogy a valódi kultusz ünnepélyes szavait a valódi Hit gyakorlati ereje töltené ki...

II.

Rákosi Jenőnek a Revízió gondolatkörében kifejtett halhatatlan értékű működését nem lehet anélkül reális történeti komolysággal ismertetni, hogy azt megelőzőleg alaposan és tárgyilagosan ne tárjuk fel Rothermere lord magyar revíziós külpolitikájának valódi mibenlétét, az alapgondolat összes kül- és belpolitikai eszmei kiágazásaival egyetemben.

A Rothermere-féle revíziós gondolat sarkalatos alapja az, hogy az a barbár mód, ahogy a győztes nagyhatalmak megbízottai Magyarországgal elbántak, a modern civilizá-

ció legrikítóbb szégyenfoltja. A trianoni határok csakis úgy jöhettek létre, hogy a kapzsi szomszédok államférfiai egyrészt egyszerűen félrevezették a világ akkori vezető tényezőit, vagy legalább is durván kihasználták nagyfokú tájékozatlanságukat, másrészt ezek a határok túlnyomó részben a magyarországi kommunisták fegyveres támadásának a kényszerítő nyomása alatt hebehurgya módon, tisztára csakis hadászati szempontok figyelembe vételével állapították meg. Részben tiszta megtévesztésen nyugvó, részben tisztára hadászati szempontokra alapított békeparanccsal nem lehet *valódi békét* létrehozni. Ilyen eljárással csakis olyan állapotokat lehetett teremteni, amelyek semmi másra nem valók, mint csak arra, hogy Középkelet-Európa eme részén, a felosztott Magyarország területén, bárminő, némileg is alkalmas pillanatban újra azonnal kitörjön az öldöklő háború, amely szörnyűbb lesz mindannál, amit eddig látott a világ, mert egy életrevaló, erős faj létének vagy nem létének kérdéséről lesz szó. Ma a volt Magyarország területe egy puszkaporos hordóhoz hasonlatos, s csak egy szikra kell, hogy az bármely percben felrobbanjon, s maga után rántsa egész Európát, sőt a Keletet is. Amilyen világraszóló baklövést követtek el a győztes németek Elszász-Lotharingiával 1871-ben, éppen olyan nagy hibába estek a győztes entente vezetőférfiai 1919-ben Trianonnal. Már pedig ma az egész világ békét akar. Ha a valódi békét nemcsak *elméletileg* óhajtja a világ, hanem azt *gyakorlati* módon valóban biztosítani is akarja, úgy nincs más hátra, mint újra kigombolni a rosszul begombolt kabátot, vagyis újra le kell ülni a zöld asztalhoz s a baklövésekkel teli, s megtévesztésen, tájékozatlanságon, illetve merev stratégiai szemponton alapuló trianoni határokat revízió alá véve, Magyarország és szomszédai között meg kell vonni azokat a határokat, amelyeket a négyes-tanács, a *Big-Four*, már eredetileg is megvont volna, ha akkor ismerték volna Magyarországot, s nem lettek volna megtévesztés martalékai. Miben különbözött volna egy ilyen határ a trianoni határoktól? Erre a világos felelet a következő: Abban az időben, amikor a világháború befejezése után a győztes nagyhatalmak újra akarták rajzolni Európa térképét, ennél az óriási vállalkozásnál, a feladat alapul fekvő, sarkalatos elvének tekintették a *fajok önrendelkezési jogát*, a „*self-determination*”-t. Azt csakugyan nyilvánvalóan és kétségbenvonhatatlanul tudatosan *akarták* az intéző tényezők, hogy a Habsburg-jogar alatt élt volt Osztrák-Magyar Monarchia a nemzetiségi elv figyelembevételével, a fajok önrendelkezési jogának érvényesítésével felosztassék. Amennyiben tehát a trianoni békeparancs csak annyit tett volna, hogy a tömören nemzetiségi elemek által lakott területeket átcsatolja az illető nemzetiségi elemek szorosan szomszédos fajrokonaihoz, ilymódon létesítve új faji azonosságon alapuló országokat, a sokfajú Monarchia területén, természetesen az ezeréves Magyarország fiait, Szent István országának magyarságát saját nemzeti érzületük és történeti jogaik szempontjából ez az eljárás is méltán sértette volna, de egy ilyen eljárást *világ-szemszögből* megítélve, még se lehetett volna hibáztatni s ilyen módon megállapított határokkal a győztes entente intéző tényezői az ezeréves magyar történeti jog semmibevétele ellenére se vétettek volna, *világ-szemszögből* megítélve, a nemzetközi tisztesség és az igazságos béke nagy szempontjai ellen. De ehelyett mi történt? Amíg a Versailles! békeszerződésben s annak végrehajtó munkálataiban Európa új térképének megrajzolására vállalkozott nagy tényezők gondosan mérlegelték, – ha itt-ott hibáztak is, – az egyes területek *néprajzi viszonyait*, s amíg ott

a nézetük szerint kétes esetekben mindenféle *népszavazásokat* rendeltek el, addig magyar viszonylatban tájékozatlanságból, sőt megtévesztésből folyólag egyszerűen lábbal tiporták éppen *a fajok önrendelkezésének* ama nagy elvét, amelyen nyíltan és világosan kifejezett intencióik szerint az új térképrajzolás alapult. Nemcsak a volt Magyarország egyes területein évszázadok óta tömören lakott németeket, ruthéneket, vendeket nem kérdezték meg, hogy a fajok önrendelkezési elvének az elve szerint akarnak-e az alsóbbrendű civilizációhoz tartozó szomszédos országokhoz csatoltatni, de még ennek tetejében elkövetett az az *égbekiáltó szörnyűség, hogy minden megkérdés nélkül* elszakítottak a *magyar* fajtól olyan nagy területeket, amelyeken egészben, tömören, vagy túlnyomórészben tisztán magyarok laknak. A cseh határral lejöttek Szobig, hogy a cseh ágyúk egy új háborúban elérjék Budapestet, a szerb határral pedig belementek színmagyar lakosság testébe, hogy ily módon annyira felszorítsák a határt észak felé, hogy egy új háborúban a magyar ágyúk ne érhessek el Belgrádot. Tisztára csakis egy vasútvonal kedvéért északkeleten elszakítottak sok százezer színmagyart, s elvették a Budapest és Kassa között lakó egész magyarságot, csak azért, hogy a torzszülött új cseh-szlovák állam vastagabb területtel legyen összekötve az autonóm jogokkal felruházni szándékolt, s minden alap nélkül, egész önkényesen Csehországhoz csatolt Ruthén-földdel. A románokat beengedték a tömören színmagyar szegedi tanyák közé, hogy a románok közelebb férközhessenek a Tiszához. A cseheket végig Pozsonytól Szobig leengedték a Dunához, ily módon elszakítva az anyaországtól, színmagyar hatalmas területeket azon a címen, hogy a Duna a *természetes határ*. De már lent a Drávánál ugyanezt az elvet lábbal tiporták, s azon átlépve, eleven tiltakozásuk ellenére átkebeleztek Jugoszláviához a vendeket, akik nem is fajrokonai a szerbeknek. A legnagyobb cinizmussal sehol se tekintettek a néprajzi viszonyokra, ahol magyarokat kellett elvenni, tisztára háborús stratégiai szempontok alapján, ellenben ennyi igazságtalanságot még azzal tetézték, hogy viszont Ausztria javára egészen meglepően és érthetetlenül egyszerre *néprajzi szempontok* előtérbe állításával szakítottak ki egy gyönyörű darabot Magyarországtól. Annak az Ausztriának a javára, amely éppen Habsburg segítséggel évszázadokon át elnyomta a magyart s végül belerántotta a világháborúba a magyar miniszterelnök élénk tiltakozásának félretolásával. Tehát, ahol *stratégiai* okokból *magyart* akartak elvenni az anyaországtól, ott a *néprajzi szempontok* egyáltalában *nem számítottak* a megtévesztett térképcsinálók szemében, de egyszerre rettenetesen fontossá vált ugyanaz a *néprajzi szempont*, amint ezen a címen Magyarországot még Ausztria javára is tovább csonkítani lehet.

Minden tisztességes ember, szerteszéjjel a világon, egész lélekkel belátja azt, – amint a pusztá tényekről értesül, – hogy a magyarság ezekbe a határokba, amelyek éppen a fajok önrendelkezési elvének példátlanul durva megszegésével jöttek létre, még akkor se nyugodhatik bele soha, ha egyébként egy tisztességes módon megvont néprajzi határba idővel kénytelen-kelletlen bele is törődött volna.

Minden tisztességes embernek, bármilyen ország fia legyen is, feltétlenül be kell tehát látnia azt, hogy a magyar néptől még csak zokon se lehet venni azt, hogy ezen a nemzetközi abszurd igazságtalanságon, ezen a valóságos világcsaláson úgy akar segíteni, ahogy tud, s rúg és harap, ha *békés* módon, a nemzetközi becsület és igazság elvei szerint nem

teszik jóvá a megtévesztésből és tájékozatlanságból fakadó rettenetes hibákat. Aki ezekről a meztelen tényekről minden közelebbi magyarázat nélkül, egyszerűen csak értesül, már annak szükségképen be kell látnia, hogy Európa eme részén az ilyen módon megállapított határokkal a valódi békeékezés megvalósulásáról még csak álmodni se lehet. A magyarságot teljes bizonyossággal magával fogja sodorni mindennemű olyan háborús megmoccanás, amiből esetleg a hamis módon megvont trianoni határoknak megváltoztatásával, a rajta megesett szörnyű igaztalanság helyrehozatalát csak némileg is remélheti. Tehát valóban a régi Magyarország területe egy puskaporos hordóhoz hasonlatos, amelyet bárminő kis szikra lángralobbanthat. Ezt a puskaporos hordót el kell távolítani a népek békés törekvésű horizontjáról.

A magyarokon megesett borzasztó nemzetközi igazságtalanságot még tetézi az is, hogy a Millerand-féle levél csábos Ígéreteivel egyenesen belecsalták a magyarságot a békeparancs aláírásába, hogy azután a beígért határkiigazítások során újra keserves csalódásnak tegyék ki a magyar népet.

A hamisan megvont határok által előidézett gyalázatos igaztalanság a végső türehetlenség fokára emelkedik azáltal, hogy a Magyarországtól elszakított területek révén megdagadt szomszéd országok semmibe se vették a békeparancs ama világos rendelkezéseit, amelyek az illető paragrafusokban az anyaországtól elszakított magyar kisebbségek javára foglaltatnak. Üldözik a magyarokat tüzzel-vassal, kiirtásukra törekednek, elszedik nyelvüket, iskoláikat, letiporják magyar kultúrájukat, elrabolják földjeiket, a békeparancs igaztalanságait némileg mérsékelni hivatott intézkedéseknek durva lábbaltiprásával. Ha van némi tisztességérzet a nagyvilág döntő tényezőiben, mindezeket összetett kézzel nem nézhetik. Hazugság addig nemzetközi igazságosságról, nemzetek szövetségéről szólni, amíg a szörnyű módon arcul vert magyar igazság elégtételt nem kap. Mindezek a szörnyűségek britt lobogó alatt is követték el s így a nemes elveken felépült jNagybritanniának is elemi kötelessége az, hogy mindent megtegyen, hogy az elkövetett hibák kiigazittassanak. De Amerika se nézheti a történeteket ölhetett kézzel, hisz Wilson elnök faji önrendelkezési és igazságossági ígéreteibe bízva, tették le a fegyvert a magyarok, s nemzetközi csalás az, ha éppen mégis ezzel az elvvel homlokegyenest ellenkező módon jártak el a győztesek. *Ez a világszemzőgbe beállított Rothermere-féle revíziós követelés politikai, erkölcsi és jogi bázisa.*

III.

De a becsület és igazság mindeme lábbaltiprásának az érzése a Rothermere-féle gyakorlati felfogás szerint csakis *elméleti* jelentőségű, ha a nagyvilág döntő tényezői a történetek tekintetében, teljes tudatlanságban vannak. Már pedig a valódi helyzet ez. Aki értesül a magyarokkal történetekről, az tartozzék bármely nemzethez, ha van érzéke a nemzetközi igazság, becsület, tisztesség és valódi béke fogalmai iránt, íziben belátja azt, hogy a trianoni kérdést revízió alá kell venni. De ha valaki a történeteket egyáltalában *nem ismeri*, vagy azokat csak egészen hamis megvilágításban ismeri, akkor mint idegentől, mint idegen

ésszel gondolkodótól igazán nem lehet azt zokon venni, hogy a magyar problémát nem érti meg, csak csodálkozik a magyarok elégedetlenségén. *Saját magával szemben való első és főkötelessége tehát a magyarságnak az, hogy az egész világra szóló nagy felvilágosító akciót indítson.*

Rothermere lord nem szorítkozott arra, hogy az ebben az irányban való cselekvésre felszólítsa a közvetlenül érdekelt magyar nemzetet, hanem azonnal, amint a magyar ügyet és Trianon ténybeli részleteit megismerte, belefűjt hatalmas lapjai világraszóló kürtjébe, s a magyarokkal megesett szörnyű igazságtalanságokat és az elkövetett baklövéseket az egész világ tudomására hozta, egyben felszólítván arra a magyar nemzetet, hogy kövesse őt ezen az úton s ne várja azt, hogy szájába repüljön a sült galamb. Segíts magadon, megsegít az Isten. De Rothermere lord még arra se szorítkozott, hogy erre a nagy munkára úgy általánosságban felszólítsa a magyarságot, hanem részletekben megjelölte az eljárás közelebbi módjait is. Nemes szeretettel és testvéri megértéssel kioktatta arra a magyart, hogy eddig ebben a tekintetben nem járt helyes úton. Nem korholta azért a magyart, hogy az egyedül célravezető, vagyis a nagyvilág által megérthető *gyakorlati utat* azonnal nem találta meg, s ehelyett éveken át inpraktikus úton, jóformán a fellegekben járt, mert hisz az ő nagy arányokra berendezett lelke megértette azt, hogy a magyarságot olyan váratlanul érte a homlokára mért trianoni ütés, hogy ennek ellenhatásaképpen vérig sértett lelkének jogos és igazolt követelése a jogfolytonosság és az integritás eszméjének oltárra helyezésében jegecesedtek ki, tekintet nélkül arra, hogy a magyar történeti talajban gyökerezett eme eszméket más idegen emberek megértik-e? Van egy érdekes angol mondás, amely ekképpen szól: „If you have built castles in the air, that is where they should be; now put the foundations under them”. Ez az érdekes mondás magyarul így hangzik:

„Ha a levegőbe építettél várakat, helyesen tetted, azokat oda kellett építeni; de most utólag építs alájuk fundamentumot.”

Rothermere lord ilyenformán gondolkozott arról a módról, ahogyan a földresújtott magyar lelkünk nemzeti aspirációi ideálisan jelentkeztek, de egyúttal ilyenformán gondolkodik a lehetőségek határain belül mozgó külpolitika bevezetendő új helyes rendszeréről is. Az érthető, hogy az ezeréves történeti magyar lélek a jogfolytonosság és integritás eszméibe menekült, mikor a fejére mért szörnyű ütés után felocsúdva, magához tért. De annyi romantikusan eltelt esztendő után elemi kötelessége az most már a magyarnak „saját magával szemben”, hogy utólag, amikor a *gyakorlati* megvalósulásra kerül a sor, építsen *reális*, nemzetközi erejű fundamentumot a csakis magyar eszmekörben ideálisan felépített nemzeti aspiráció alá. Helyes és szép a jogfolytonosság és integritás eszméje, de ezekért csakis a történeti magyar faji lélek tud lelkesülni, idegen embernek ezek az eszmék érthetetlen nyelven hangzanak. Már pedig, ha a magyarság nemzeti aspirációinak a terén valódi, *gyakorlati* sikereket akar elérni *békés* úton, jogos követeléseit *világszemszögbe* be kell állítania, hogy aspirációinak tenyerén fekvő jogosságát akármelyik tisztességes gondolkodású, érdektelen külföldi polgár egyszeriben megértse. Az előző fejezetben elmondottakat mindenki megérti, mert mindenki tudja azt, hogy az általános külföldi tudomás világában már a világháborút megelőzőleg is Magyarország csakis úgy szerepelt, mint a Habsburg-jogar alatti birodalom egyik alkotórésze, már pedig a világháború befejezése után világ-

szerte rokonszenves jelszóképen hangzott az, hogy *a Habsburg-jogar alatt élt különböző nemzetiségeket fel kell szabadítani és át kell ereszteni szomszédos fajrokonaihoz*. Hogy Magyarország közjogilag, a törvénykönyvben és a királyi koronázási eskük szerint *független állam volt*, de erről a nagyvilág mégse tudott, ezért a volt bécsi Ballplatzra vessen a magyar, mert bizony ez a független magyar államiság kifelé való vonatkozásban egyáltalán nem látszott meg, s arról a nagyvilág népei nem is vehettek tudomást. Megértette tehát azt mindenki az egész világon, hogy a Habsburg-jogar alatt élt nemzetiségi elemek a nagy világháború után elcsatoltattak azokhoz a szomszédos fajrokonokhoz, akik vagy kite jezetten a győztes entente oldalán harcoltak, vagy ravaszul ügyesebb politikát folytattak, mint a konokul becsületes magyarság. Egyetlen egy amerikai vagy angol polgár se tud azért megbotránkozni, hogy a világháborúban legyőzött Habsburg-tartomány – mert bennünket ilyen néven ismertek a nagyvilágban, – feloszlattott úgy, hogy az annak kereteiben élt nemzetiségi elemek elmentek szomszédos fajrokonaihoz *s előre is teljes kilátásalanságra és merőben közömbös fogadtatásra van ítélve az olyan értelmű magyar panaszos kívánság, hogy ezek az elcsatolt nemzetiségi elemek a fajok önrendelkezési elvének a visszacsinálásával csatoltassanak vissza a magyar faj hegemoniája alá*. Ez a kívánság annál kevésbé találna rokonszenves fogadtatásra künn a nagyvilágban, mert, sajnos, a magyarság úgyszólván tétlenül nézte, hogy a békevilágban Seaton Watson és társai még Angliában is elterjesszék azt a tévhitet, hogy a magyarság rosszul bánt a faji hegemoniája alatt élt nemzetiségi elemekkel, s azok onnan elkíváncoznak. Ha a magyarság az összes apostolok ékes-szólásával lép is a világ elé, s történeti és nemzeti igazainak a bizonyítása végett a csillásokat is lehozza az égből, mégis a jogfolytonosságra és integritásra beállított nemzeti aspirációk akkor is süket fülekre találnának a nagyvilágban. Ellenben, ha a magyarság meg tudja azt értetni a világgal, hogy Trianon körül rút csalás történt, amennyiben nemcsak a nemzetiségi elemeket vették el a magyarságtól, hanem megkérdés nélkül döntöttek a ömör néprajzi alakulatokban élt magyar, német, vend és ruthén lakosság sorsáról is, sőt – még kimondani is szörnyűség, – éppen a fajok önrendelkezési elvének lábbaltiprásá-fál, stratégiai okokból elraboltak az anyaországtól tömören együttlako tömérdek, tisztán nagyart is, akkor ezek megértése után mindenfelé elementárisán fog elhangzani a megbotránkozás moraja, s mindenki meg fogja azt érteni, hogy amíg ezek a kiáltó igaztalan-ágok orvosolva nincsenek, addig tisztességes ésszel még csak gondolni se lehet arra, hogy 3 magyarság az ő szomszédaival valaha is kibéküljön. Ez a külügyi program persze kevesebb, mint az integritás eszméje, de az a kérdés, hogy mit akar inkább a magyar, nem *leti* romantikát-e, vagy reális nemzetközi valóságot-e? Tehát a helyesen felfogott magyar liemzeti aspirációkat világszemszögbe beállítva, abba a mindenki által megérthető jelszóba kell belefoglalni:

„Adjátok vissza a magyarokat a magyaroknak, hisz csak csalással szakították el őket egymástól.”⁹

Az ilymódon megkonstruált magyar követelés, mint *reális külpolitikai irány* feltétlen meghallgatásra talál minden elfogulatlan nemzet fiai előtt és ha az egész magyarság mint egy ember rááll erre a reális revíziós alapra és évek céltudatos, lankadatlan, öntetlen munkájával szüntelen mindig csak ezt a vasat veri a nagyvilág minden fóruma, sőt

minden egyes egyéne előtt is, akkor biztos siker lesz a pályabér. Az erdélyi oláhok, a horvátok, a tótok előbb-utóbb úgyis kivívják maguk számára az *autonómiát*, s a szomszédokkal kibékült magyarság a korrektül megvont néprajzi határok mögött és tisztességesen végrehajtott kisebbségi jogokkal éppen annyira elérheti az *erkölcsi integritást*, amennyire az *államjogi integritás* békés úton való elérésére semminemű legkisebb kilátása sincs. *Nagy vonásokban így hangzik a Rothermere-féle magyar külügyi koncepció.*

IV.

Akiknek ez a békés és reális magyar külügyi politika nem kell, azok titokban, lelkük rejtekében, az integritás eszméjére szegezett tekintettel, a magyar fegyverek jövővé sikeréről szoktak álmodni, valaminő nemzetközi komplikációval kapcsolatban. Ezzel a gondolatkörrel nem szállok vitába, mert az én feladatom ezúttal az, hogy Rákosi Jenőnek a Rothermere-féle revíziós eszme irányában való működéséről írjak, már pedig úgy Rothermere lord, valamint Rákosi Jenő a béke, igazság és nemzetközi becsület apostolai, s a háborús öldöklés akarása tökéletesen távol áll lényüktől.

De azért nem szabad azt hinni, mintha ez a Rothermere lord-féle reális külpolitikai irány, amely a jogos nemzeti aspirációkat ki akarja vezetni a nemzeti romantikából a lehetőségek keretein belül tartott tényleges és gyakorlati megoldás felé, valaminő meghunyászkodó olyan értelmű pacifista irányzat lenne, amely a nemzet fiainak erőteljes nevelését, s az úgynevezett katonai erények fejlesztését s a fizikai ütőerő emelését valaminő elítélendő dolognak tartaná. Ellenkezőleg. Még a magánügyének törvényekkel rendezett és államilag védett életében is nehezebben adnak igazat a gyengének, mint az erősnek.

Fokozottabban áll ez a nemzetek egymásközt való viszonyában, mert ma még nincs felettünk egy centrális hatalom, amely akaratát a nemzetekkel szemben ki tudná kényszeríteni. Mert a nemzetek genfi vérszegény szövetségét csak nem tarthatjuk ilyennek. Tehát a magyar nemzet úgy számíthat csak ennek a reálisan leredukált nemzeti váagnak a megvalósulására is, ha erős lesz, szervezett, önmegtartó és bátor. Kell, hogy az ügyben érdekelt szomszédok *féljenek* tőle, mert enélkül még csak szóba se állnak velük, s nem ad *hatjuk át magunkat annak az utópisztikus* hitnek, *hogy a* velünk *megesett durva igaztalanságok* megismerése *önmagában* arra fogja indítani a világ hatalmasait, hogy az igazságos revíziót egyenesen reákényszerítsék szomszédainkra. Az igazság erejében reménykedő lelkünk csak odáig megy a Rothermere-féle koncepció jegyében, hogy mi bízunk abban, hogy a világ felvilágosítatván a Trianon körül történekről, el fog érkezni valahonnan egy olyan nagy erkölcsi súlyú kezdeményező lépés, amely elől a területileg túlon-túl megdagadt szomszédok se térhetnek ki. De evégből szükséges az, hogy az a bizonyos nagy kezdeményező erő rámutathasson arra is, hogy egy igazságos és becsületes, hatalmas nemzetközi *kiegyezés* az érdekeit szomszédok jól felfogott magasabb érdekének is megfeleljön, mert felhagyhatnának a mai esztelen fegyverkezéssel, amelynek az indító oka a félelem a magyaroktól, s háttere a rossz lelkiismeret, s megköthetnének olyan gazdasági szerződése-

ket is, amelyek lerombolnák az összes érdekelt országok között ma uralkodó magas, harcos vámfalakat, amelyek mindegyik érdekelt félre kivétel nélkül sorvasztólag hatnak. Ezért tehát nekünk igenis erőseknek és vitézeknek kell lennünk, s szervezkedve ki kell magunkat képezni minden eshetőségre. Mert az Isten és emberek előtt szent bizonyosság, hogy ha a magyar problémát nem sikerül a fentebb előadott megvalósítható keretek között megoldani, Európa eme részén csakis egy véres háborúra lehet kilátás. De botor dolog lenne addig a háború kockájára tenni fel nemzetünk sorsát, ameddig minden erővel és akarásunk minden erkölcsi izmával meg nem kíséreltük a *békés* megoldást. Ez a *békés* megoldás csakis Rothermere lord revíziós politikájának a jegyében képzelhető. Aki ennél többet markol, semmit se fog. Ha ennyit *békés* úton elérünk, elértük egyúttal hazánk életképességét is, s a *békés* úton elért alapon *békés* eszközökkel tovább fejleszthetjük jólétünket és erkölcsi értékeinket.

Ha pedig egykor majd azt látjuk, hogy nemzetek közötti Igazság nincs, s mindez, amit fentebb részletesen elmondottam, nem elég arra, hogy a kiáltó, durva igaztalanságok helyrehozására megmozdítsa a világ döntő tényezőit, akkor lesz, ami lesz, mett a trianoni határokba sohase fog belenyugodni a magyar, ameddig a faji és nemzeti becsület utolsó porcikája még valahogyan él benne ...

Rákosi Jenő ennek a revíziós magyar külpolitikának lett lánglelkű, szikrázó tollú és ékesszavú nemzeti apostola. De mielőtt az ő szerepével és működésével bővebben foglalkoznám, előzőleg még ki kell térnem egynéhány olyan körülményre és olyan kísérő tényálladéokra, amelyeket *előbb meg kell vizsgálni, mielőtt* magáról a revízió elköltözött ünnepi hőséről közelebbről szólnék.

V.

Ennek a fejezetnek az elején engedtessek az meg eme sorok igénytelen írójának, hogy egy pár szót szóljon a maga csekély jelentőségű személyéről is. Amikor Rothermere lord első revíziós cikke megjelent a Daily Mail 1927. évi június 21-iki számában, én Londonban voltam. Ott voltam már 11 hónap óta. *Sőt* már előzőleg két előadást is tartottam ott, egészen abban a szellemben, hogy az angolok megértsék a mi trianoni sérelmünket, mert hamarosan be kellett azt látnom, hogy az integritás elvi alapján semmire se megyek, hanem ehelyett világszemszögbe kell beállítanom a magyar problémát. Egyik előadást a *falra felfeszített* nagy-magyar térkép előtt a Nemzetközi Ügyek Királyi Egyesületében (Royal Institute of International Affairs) tartottam június 20-án, este, a másikat ugyanúgy a londoni egyetem közgazdasági fakultásának hallgatói számára pünkösdkor.

Nekem akkor már széleskörű összeköttetésem voltak angol és amerikai politikusokkal és jogászokkal, s így szükségképpen reá kellett arra jönnöm, hogy ha a magyar problé-

mának meg akarjuk nyerni a világot, azt úgy kell beállítani, hogy azt meg is értsék. De Rothermere lord is angol ember, ugyanúgy érző és gondolkodó angol ember, mint azok a politikai és jogi kimagasló tényezők, akikkel való sűrű érintkezésem reá vezetett engem is arra a meggyőződésre, hogy a magyar problémának csakis minden romantikától mentes, olyan világ-szemszögű gyakorlati beállítása számíthat rokonszenves meghallgatásra, hogy azt első fellépésétől kezdve legnagyobb barátunk, Rothermere lord a maga széles világlátókörével és praktikus angol eszével felfogta. Elképzelhető kitörő örömöm, amikor a nagy ujságfejedelem és politikus június 21-én megjelent cikkében újszólván szóról-szóra azt olvastam, amire én is magamtól rájöttem hosszú angliai tartózkodásom alatt. Azután szíves meghívása folytán találkoztam a lorddal, akit azelőtt nem ismertem, s aki engem azelőtt szintén nem ismert, s annak a találkozásnak hatása alatt küldtem meg a Budapesti Hírlapnak „*Lord Rothermere azt üzenté*” című cikkemet, amelyet akkor az országban mindenfelé kiplakátoztak. Az egyszerűbb vidéki közönség annak a kiplakátozott cikknek a tartalmából vett tudomást a lord nagyszerű fellépéséről. Abban a cikkemben használtam először a „*Rothermere-vonal*” kifejezést, ami azóta közkeletűvé vált. Már abban a cikkemben világosan megmagyaráztam, hogy Rothermere lord nem áll az *Integritás* alapján, hanem az ú. n. „*Rothermere-vonalat?*” tartja a békés revíziós küzdelem eredménye lehető maximumának. De ugyanama látogatásomkor átadta nekem a Lord annak a keményhangú levélnek a szövegét is, amelyet ő akkor Beneshez intézett, s ezt a levélszöveget is megküldtem cikkemmel együtt a Budapesti Hírlapnak. Ugyanezt a levelet megkapták a budapesti lapok londoni tudósítói is. A magyar közönség természetesen kitörő hálás örömmel fogadta a Lord nagyszerű fellépését, amely első biztató fénysugár volt a sötét magyar éjszakában, de egészen természetes lélektani csalódás révén, úgy fogta fel a lord revíziós határait, mint a teljes integritás első stációját, amelyet természetesen hálával kell fogadni, de majd jön utána a többi. A nemzeti lélek reményre ébredő megmozdulása minden néven nevezendő külpolitikai iskolázottság nélkül a Lordot egyszerűen elkönyvelte, mint a magyar Irredenta legnagyobb apostolát, s ez a benyomás maradt meg máig az érdekelt szomszéd országokban is. A Revíziós Liga az én kiplakátozott cikkem hatása alatt alakult meg, mégis röviddel hazatérésem után maga a Liga igazgató-tanácsa vonakodott azt elismerni, hogy a Liga a nemzeti revíziós aspirációk terén Rothermere lord országhatárvonalának az alapján áll. Akkor megindítottam egy nagy akciót, tollal és szóval egyaránt, amelynek a során *minden* erőmmel igyekeztem megmagyarázni a Rothermere-féle revíziós gondolat valódi mibenlétét, amelynek nélkülözhetetlen alapvonása az, hogy az csak úgy lehetséges, másképp kár is vele foglalkozni, ha egy nagy nemzetközi kiegyezés kapcsán *a jövőre szólóan teljes garanciát nyújtunk arra, hogy ha a kiáltó, durva igaztalanságok orvoslásával területestől visszaadják azokat a magyarokat, akik a Rothermere-vonalon belül lagnak, továbbá a németeknek, vendeknek és ruthéneknek megadják a népszavazás jogát, akkor teljes és végleges békére lépünk a szomszédokkal. Ez az akció akkor még nagyon kockázatos dolog volt, s egy ízben, egyik lap tudósítója azt kérdezte tőlem, hogy nem félek-e attól, hogy nemzetgyalázás címén perbe fognak azért, hogy azt *merem mondani*, hogy én nem állok az integritás alapján, hanem kevesebbel is beébrém. Az egész elméletet szervesen kifejtettem abban a közleményben, amely a „Justice for Hungary” című nagy

kötetben megjelent. Miután hazajöttem Londonból, a milliós nemzeti hála-aláírások ünnepélyes átnyújtása után, az atléták Régi Gárdája dísztaggá választott éppen angliai működésem érdemességének az elismeréséül. Január hó 10-én (1928.) abból az alkalmából fehér asztalnál beszédet tartottam az Országos Kaszinóban. Ott volt Rákosi Jenő is az elnök baloldalán, s nagy figyelemmel hallgatta szavaimat, amelyekkel Rothermere lord revíziós politikáját egészen úgy ismertettem, ha rövidebben is, ahogy azt eme írásomban fentebb megrajzoltam. Előadásom nagyon vegyes hatást váltott ki az erősen nemzeti érzésű közönségben, túlnyomó részük egészen a begyökerezett integritásos alapon állván. A szokásos koccintás során *Rákosi Jenő* az ő egészen egyéni csengésű, szinte varázserejű hangján szószersint így szólott hozzám:

„Kedves barátom, bölcsnek és okosnak látszik, amiket mondtál, de azért én már öreg vagyok ahhoz, hogy ezt a revíziós elméletet bevegym, én csak megmaradok a jogfolytonosság és az integritás alapján.”

A dolog úgy fordult, hogy arra rá talán két hétre a hírlapkiadó-tisztviselők rendeztek egy fényes ünnepi vacsorát és felkértek arra, hogy vacsora után a fehér asztalnál őszintén ismertessem meg velük Rothermere lord revíziós politikájának valódi mibenlétét. Újra ott volt Rákosi Jenő is. Én ugyanazt elmondtam, amit már a Régi Gárda vacsoráján előadtam, csak még szélesebb alapon. Ott már előadásom viharos tetszést váltott ki, s koccintás közben Rákosi Jenő így szólott hozzám: – *„most már másodszor hallom Tőled a Lord revíziós politikáját, szinte kezdek megbarátkozni a gondolattal, de még fázom tőle”*.

Én továbbfolytattam a hazai felvilágosítás munkáját, elneveztem magamat *„revíziós vándortanítónak”*, mert mindenfelé meghívtak vidéki városokba előadások tartására, sőt lassanként már nagy lapok is elfogadták olyan cikkeimet, amelyeket még néhány hónap előtt nem akartak kiadni ...

Az ige terjedt, de lassan, vontatottan. A nagyközönség továbbra is irredenta főapostolnak könyvelte el a Lordot, s mikor pompás fia: Esmond Harmsworth, eljött hozzánk, hiába hangsúlyozta ő is már az első Gellért-szállói beszédében, hogy ő a Rothermere-vonalat vallja a békés revíziós munka eredménye maximumának, s a kinek az kevés, az nem áll az ő atyja politikájának az alapján, a nagyközönség mégis erről a mondatról alig vett tudomást s a fiatal Harmsworth minduntalan zavartan és kérdően nézett kíséretének tagjaira, amikor úgy ünnepelték őt az országban, hogy atyja vissza fogja hozni a régi Nagy-Magyarországot ...

Talán nem esem szerénytelenségbe, ha azt állítom magamról, hogy én voltam Rákosi Jenő revíziós apostoli működésének az *előfutárja*. Az, aki igénytelen tehetséggel valami eszmei téren *előre* megy, az méltányolhatja csak igazán az eljövendő *Mester* nagyságát. Ez az én esetem is.

Egy este értesültem arról, hogy Rákosi Jenő kimegy a Lordhoz. Rövidre rá megérkeztek az első nagy hírek. *Az ő találkozásuk, s mélyreható összebarátkozásuk az újabb magyar történelem egyik legmeghatóbb eseménye*. Arra sokszor volt már példa, hogy nagy egyéniségek döntő és átalakító hatást tudtak gyakorolni embertársukra, s Rothermere lord vitán felül egészen rendkívüli egyéniség. De az ő esetükben nemcsak az történt, hogy Rothermere lord nagy és átalakító varázshatást tudott gyakorolni Rákosi Jenőre, de *vitátlanul*

áll az is, hogy viszont Rákosi Jenő az ő kivételes varázsos zsenialitásával, s a magyar géniusz megtestesítését magában rejtő epochális egyéniségével friss eltökélést tudott önteni a lord lelkébe, aki már-már kedvét elveszteni látszott külügyi politikánk terén felmerült egyes momentumok hatása alatt. *Rákosi Jenő revíziós működésének korszakos értéke léhát két-irányú,* s ebben a kettősségben van ennek a nagy kihatású működésnek valódi kivételes nagy értékesége. Egyfelől még az addiginál is nagyobb eltökéltségre és lelkesedésre tudta hozni Rothermere lordot, másfelől behódolván az ő világszemszögű xeális magyar revíziós politikája tantételeinek, *ezeknek olyan átütő erejű, nagyszerű hirdetője lett, hogy az ő harsonájának nemes áriái meghódították a magyar közönség zömét Rothermere lord reális magyar külpolitikája számára,* ami Rákosi Jenő nélkül a kisebb tehetségű hirdetők révén csak vontatottan, vagy sohasé történt volna meg. Ennek az elemmentáris hatásnak kétségenkívül nagyban fokozója volt Rákosi Jenő látogatása Mussolininál, s az az üzenet, amit a revízió ügyében a Duce Rákosi Jenőn keresztül küldött a magyar nemzetnek.

Ez a látogatás egyúttal bizonyítja azt a nagy elismerést is, amellyel Rothermere lord viseltetett Rákosi Jenő iránt, méltónak tartván őt arra, hogy személyesen mutassa be világhíres nagy olasz barátjának. *Soha még a történelemben hivatásbeli újságíró olyan páratlan hatást nem gyakorolt nemzetére, mint Rákosi Jenő a magyar nemzetre, Rothermere lord revíziós politikájának általános elfogadtatásával.* Deák Ferenc, Kossuth Lajos, Széchenyi István, Apponyi Albert is írtak korszakos jelentőségű újságcikkeket, de ők aktív politikus minőségben írták cikkeiket, s írásuknak az igazi jelentőségét az a vezető politikai súly adta meg, amellyel rendelkeztek. De Rákosi Jenő csak újságíró volt. Neki nem állott rendelkezésére a parlamenti politikai aréna, mögötte nem volt se párt, se hatalom. Neki nem volt más a birtokában, mint a tolla, s az agyában és szívében fogamzott lelkesedés és gondolat, s mégis csodás hatást tudott gyakorolni korára, s ha egyszer a gyakorlati módon beállított revíziós gondolat a tengernyi nehézségek legyőzése után megéri a megvalósulást, az érdem oroszlánrésze Rákosi Jenőé, mert ő plántálta bele a magyar közönségbe azt a reális revíziós hitet Rothermere lord világszemszögű koncepciójával egyezően, amely nélkül nem lehetne elindulás a revízió megvalósításának tuskés útján.

Sir Andrew Clarke szellemes mondása szerint „*megöregedni annyit tesz, mint képtelenné válni új eszme megértésére*” (Growing old means an incapacity to accept a new idea).

Ha ez igaz, akkor Rákosi Jenő *fiatalon* halt meg, mert halála előtt pár hónappal elemmentáris erővel képes volt befogadni lelkébe egy olyan új eszmét, amelytől tradíciós magyar lelke eleinte idegenkedett. S képes volt befogadni olyan páratlan lelkesedéssel, s olyan erős meggyőződéssel, amelyek révén magával tudta ragadni nemzete közönségének a zömét is.

VI.

Sokan szóvá tették már azt, némelyek elítélő formában is, hogy hogyan van az, hogy Rákosi Jenő, aki eddig a *jogfolytonosság* hajthatatlan bajnoka volt, s ebben az eszmeör-

ben szilárdan, egész észbeli és érzelmi meggyőződéssel, az úgynevezett *legitimista* alapon állott, mégis a Lordtól legitimistaellenes lélekkel és annak a hirdetésével tért vissza, hogy a revízió nem valósítható meg, ha Habsburg főherceg kerülne a magyar trónra.

Pedig ez a fordulat egyszerű és nélkülözhetetlen logikai következménye volt annak, hogy Rákosi Jenő hosszú együttlétük alatt gyökeresen megismerte és egészen magáévá tette Rothermere lord revíziós eszmevilágát. Az ő egyéniségének egyik alapvonása az volt, hogy a tényekből és jelenségekből vaslogikával le szokta vonni a végső, legmesszebbmenő következtetéseket olyan kérlelhetetlen rendszerességgel, ami csodáshatású, hosszú újságírói pályája során néha szinte megdöbbenette azokat, akik csak a tények és jelenségek *külsejét* nézték, de a kérlelhetetlen logika *mélyebb* útja számukra ismeretlen lévén, nem juthattak el a végkövetkeztetés során elért *belső* lényeghez azzal a határozott tiszta látással, amivel Rákosi Jenő oda szükségképpen eljutott. Rákosi Jenő kérlelhetetlenül logikus lelkének szükségképpen el kellett jutnia oda, hogy azonnal radikálisan elhagyta az úgynevezett *legitimista* közjogi gondolkört, amint magáévá tette Rothermere lord revíziós gondolkodási irányát.

Mert ennek az irányzatnak fundamentális vezérgondolata az, hogy éppen azok az országok, – Anglia, Amerika, – ahonnan leginkább várhatunk döntő megmozdulást a trianoni határok revíziójának az irányában, elsősorban és mindenekfelett *békét* és újra csak *békét* akarnak. A Rothermere-féle revíziós gondolat éppen azért tett olyan nagy hatást elfogulatlan lelkekre ezekben az országokban, mert sikerült elterjesztenie azt a meggyőződést, ami megfelel a valóságnak, hogy a trianoni határok revíziójára a nemzetközi tisztelet és igazságossági szempontok mellett éppen azért van szükség, mert anélkül a magyarság és a szomszéd országok között *valódi békét* soha a világ-életben létesíteni nem lehet. Mert a magyaroktól tisztességes érzülettel még csak kívánni se lehet azt, hogy meg tudjanak békülni szomszédaikkal, ameddig Szobnál végződik a cseh határ és Szegedig íyomul az oláh határ, vagyis ameddig legalább azt a minimális helyreigazítást meg nem kapják, hogy a fajok önrendelkezési elvének az érvényre juttatásával visszaadják az anyaországnak azokat a magyar területeket, amelyeken egészben vagy túlnyomó részben magyarok laktak a békeparancs létesültekor, s akiket csakis különböző kényelmi vagy stratégiai szempontok miatt szakítottak el saját fajtájuktól.

Tehát a Rothermere-féle gondolatnak elengedhetetlen kiegészítő része, sőt nélkülözhetetlen fundamentuma az, hogy a nagyvilágot meg tudjuk arról győzni, hogy ha pedig a trianoni határokat a Rothermere-féle gondolat szellemében és a fajok önrendelkezési eszméjének világraszóló elve szerint revízió alá veszik és gyökeresen biztosítják a még ezután is kívülmaradó magyar szigetek javára azokat a kisebbségi jogokat, amelyek a trianoni szerződésben foglaltatnak, de egészen papíron maradtak, akkor nemcsak egészen ki lehet békíteni Magyarországot a szomszédos országokkal, de ennek a nyomán meg lehelne csinálni azt a gazdasági kooperációt is, a harcos vámfalak félretételével, ami nélkül Európa me részén lakó országok tartós boldogulása nehezen képzelhető. Ha a világot nem tudjuk arról meggyőzni, hogy revízió nélkül nincs béke, a revízióval pedig van valódi béke, akkor az egész dologgal kár is foglalkozni, mert békés úton való megvalósulására sohasem kerül a sor.

Ugyanebben az eszmekörben az ellenséges propaganda mindenáron azt akarja elhitetni a világgal, hogy a trianoni határok megbolygatása *háborút* jelent, mert jól tudják, hogy csakis ez lehet a nagy sláger a revízió követelésével szemben. Viszont tehát a mi revíziós felvilágosító munkánk vezéreszméjének annak kell lennie, hogy az igazság éppen ellenkező, vagyis éppen a trianoni határok miatt tűzfészek Európa eme része, s a lelkek megnyugtatása nem képzelhető el másképen, mint csak úgy, ha a tájékozatlanságból megvont trianoni határok a fajok önrendelkezési elvének a szellemében becsületesen kiigazítatnak.

A békés Revízió nélkülözhetetlen vezérgondolatának, vagyis a valódi béke létesítésének nyilvánvaló logikai következménye tehát az, hogy a világ döntő tényezői csakis abban az esetben hajlandók komolyan foglalkozni a Revízió gondolatával, ha a magyarság teljes nemzetközi garanciát tud arra adni, hogy a fajok önrendelkezési elvének a jegyében értelmezett Revízió keresztülvitele és a kisebbségi jogok teljes biztosítása után valódi és őszinte békére tud lépni szomszédaival. Ha ezt a garanciát nem tudjuk megadni, békés revízió lehetőségéről még csak beszélni is kár.

Rothermere lord meggyőződése szerint a Habsburg dinasztia jogara alá visszakerülő Magyarország ezt a garanciát nem adhatja meg a nemzetközi döntő tényezők számára, mert egy Habsburgnak senki se fogja elhinni széles e világon, hogy családi tradíciójánál fogva beéri a revideált határú Magyarország trónjával, s nem hódol továbbmenő imperialista elveknek, vagyis *több nemzetiség egyesítési vágyának* az ősi Habsburg jogar alatt. A Habsburg uralmat tehát nem a békeeszmé garanciájának, hanem éppen ellenkezőleg a háborús zavarok eszméjének hiszik. Ezért a Rothermere-féle *békés* revíziós törekvéssel a Habsburg dinasztia újra uralomra jutása *összeegyezhethetetlen*.

Ezért kellett Rákosi Jenő vaslogikájú lelkének elhagynia az úgynevezett legitimista gondolatkört, amint egészben magáévá tette a Rothermere-féle békés revíziós programot, amely a gyakorlati siker érdekében a magyar probléma világszemszögbe állításával nem megy túl a fajok önrendelkezési elvének az érvényesítésénél s arra az esetre, ha ez megtörténik, garanciát akar nyújtani a szomszédok között való béke és gazdasági összeműködés létesítésére.

VII.

Van még egy másik olyan szellemi kiágazása is a Rothermere lord-féle magyar revíziós külpolitikának, amellyel kapcsolatban sokan következetlenséggel vádolták Rákosi Jenőt éppen úgy, mint a királykérdésben tapasztalt hirtelen fordulata miatt is, s ez a *Demokrácia* eszméje. Ugyanis köztudomású dolog az, hogy Rákosi Jenő klasszikus fényben ragyogó egész újságírói pályáján át a nemes értelemben vett és sovinszta alapon felépített nemzeti arisztokratikus felfogásnak hódolt, s lelke irányzatának egész összessége éles *ellentétben* állott mindazzal, amit *baloldali*, vagy radikális világnézetnek szokás nevezni, illetve amit speciálisan nálunk „*demokrata*” irányzatnak hívnak. Emlékezzünk csak arra a megalkuvás nélküli és még a kapacitálás elől is elzárkózó fanatikus szellemi hadjáratra, amellyel Tisza István grófot támogatta az általános választójog elleni harcá-

Rákosi Jenő acsádi szülőháza előtt fiaival, unokáival és a Szegedy-család körében.

Rákosi Jenő Gyónon, a Gyóni Géza emlékünnepen.

ban, íme, – hangoztatják, – a Rothermere lord társaságában töltött néhány nap elegendő volt arra, hogy őt *egy nevezőre* hozza a *Demokrácia* sürgetésének porondján a titkos választójogot követelő baloldali világnézettel. De ez a fordulat is éppen olyan kikerülhetetlen logikai következménye volt annak, hogy Rákosi Jenő egészben magáévá tette a Lord revíziós külpolitikai programját, mint ahogy ennek logikus következménye volt – mint láttuk, a királykérdésben tapasztalt megfordulása is. Akkor is, amikor Tisza István oldalán kérlelhetetlenül harcolt az általános titkos választójog ellen, ennek a felfogásának e gyökere a magyar faji érdeket kérlelhetetlenül szem előtt tartó nemzeti irányzatába mélyedt, de ugyanez az érzelmi és szellemi világ, amely egész lényét dominálta, vitte el őt egyúttal Rothermere lord nyomán a *Demokrácia* sürgetéséhez is. Ebben sokan ellentmondást láthatnak. Ez azért van, mert a legtöbb ember képtelen arra a szellemi rugékonyságra, hogy fel tudja ismerni azt az igazságot, hogy ugyanannak az eszmének az irányában eltérő viszonyok, eltérő követelményeket állítanak fel, s ugyanaz az eszme, annak ellenére, hogy irányzata a régi maradt, a viszonyok változtával szintén változott álláspontot kénytelen elfoglalni, hacsak nem akarja a külső formai következetességgel magát a dolog belső *lényegét* súlyosan károsítani.

Miért volt Tisza István és vele együtt Rákosi Jenő is az úgynevezett *demokrácia* ellenzője a régi béke világban, vagyis ellenzője annak az eszmének, amelynek – hiába csűrjük, csavarjuk – az általános titkos választói jog mégis csak elengedhetetlen kiegészítő része. Azért, mert úgy Tisza Istvánnak, valamint Rákosi Jenőnek is politikai lelkivilágában a magyar faji érdek szempontjából két eszme dominált: egyik a Deák Ferenc-féle kiegyezés támogatása, másik az államalkotó magyar faj állam jogi hegemoniája az ország területén élt nemzetiségi elemek igazgatását és kormányzását illetőleg. A Deák Ferenc-féle kiegyezés irányában Tisza István az orthodox, Rákosi Jenő pedig az Apponyi Albert-féle progresszív alapon állott, de ez a különbség eme fejtegetéseim szempontjából most nem lényeges.

Mind a két szempontból egyaránt károsnak mutatkozott a demokrácia eszméje. A Deák-féle kiegyezés szempontjából azért, mert ez a kiegyezés minden erőltetés dacára se tudott behatolni a nagy magyar népies rétegekbe, s az általános titkos választójog szerint szavazó magyar nép 90 százaléka a 67-es kiegyezés ellen és a 48-as Personal Unio mellett szavazott volna, ami Tisza István szerint katasztrófába kergette volna a nemzetet. Tehát a 67-es kiegyezést csakis *nyílt* szavazással és korlátolt körre szorított szavazókkal lehetett fenntartani, ezt a 67-es kiegyezést helyesnek felismert úri osztályok döntő politikai befolyásának a biztosítása kapcsán. Ugyanúgy a régi tradíciós alapon felfogott államalkotó magyar faji hegemoniát is bajosan lehetett volna fenntartani, ha az összes nemzetiségi tömegek mind általánosan és titkosan, vagyis minden közigazgatási ellenőrzés és befolyás nélkül szavazhattak volna.

Ellenben a kérdés egészen megfordítva áll a magyar faji érdek szempontjából trianoni Magyarországon.

A 67-es kiegyezés Ausztriától elszakadásunk révén tárgyalanná vált, de a csekélyszámú, megmaradt nemzetiségi elemek mellett tárgyalanná vált a demokráciával szemben az a másik aggodalom is. Ellenben a Rothermere-féle gondolatvilágánál előtérbe nyomul-

tak a demokrácia javára olyan szempontok, amelyekről a régi békevilágban fogalmunk se volt.

A Rothermere-féle gondolat szerint a revízió irányában való megmozdulás kiemelkedő tényezője az amerikai és angol demokratikus szervezetű államok kormányainak a jobb belátásra jutása. Ezeknek a tényezőknek előbb-utóbb be kell látniok azt, hogy a trianoni békeparancs éppen annak a Wilson-i eredetű faji önrendelkezési elvnek a lábbal tiprásával készült, amelynek a kifejezett szellemében akarták a világ hatalmasai a soknemzetiségű Habsburg-Magyarország megcsonkítását, s ennek a belátása szükségképpen maga után fogja vonni annak a Rothermere-igazságnak a felismerését is, hogy az elkövetett baklövésnek kiigazítása nélkül Európa eme részén soha a világelemben valódi békét teremteni nem lehet. De természetesen éppen azért, mert azokban a világállamokban a demokratikus politikai elvek uralkodnak, egyik ország kormánya se fog soha egy lépést se tenni olyan ügyben, amellyel a nagy demokratikus polgári tömegek nem rokonszenveznek. Azokban a társadalmakban az az általános felfogás, hogy a jmai Magyarország egyenes tagadása azoknak a szabadelvű szabadságeszméknek, melyek révén Kossuth Lajos künn, a nagyvilágban magának is, a magyar névnek is maradandó elismerést szerzett.

Abban az időben, amikor Rothermere lord lapjaiban megkezdte a harcot a magyar revízióért, a Lord első cikkének megjelenése után pár hétre egy délutánon a Daily Mail szerkesztőjének a szobájában ültem és beszélgettünk. Beszélgetés közben a szerkesztő úr rámutatott egy óriási levélhalomra, amely szerkesztői, nagy asztala egyik oldalán feküdt.

— Tudja milyen levelek ezek?

— Nem tudom, – feleltem.

– Ezeknek az összegyűjtött leveleknek az írói Amerikából és Nagybritániából mind egyformán szemrehányást tesznek azért Rothermere lordnak, hogy miért karolja fel olyan odaadással Magyarország revíziós óhaját...

Elolvastam egynéhány ilyen levelet. Mind jóhangzású angol nevek a birodalom és Amerika minden tájáról. Ezek a sorozatos szemrehányások folytatódna azóta is. Elvégre minden lap egyúttal üzet is, s talán nem árulok el titkot, ha elmondom, hogy határozottan van olyan áramlat a hatalmas Northcliffe-sajtó körül, amely szeretné azt, ha a Lord abbahagyná a magyar ügy felkarolását, mert a reakcióshírű Magyarország ügyének nagyarányú felkarolása árt a lapvállalat érdekeinek.

Én köztudomásúlag több előadást tartottam Angliában a revízióról. Ott az a szokás, hogy az előadás befejezése után a hallgatóság hozzászól az előadó által fejtegetett kérdéshez. Ilyen alkalmakkor is unos-untalan ugyanaz a vád hangozott el.

Az imént elmondottak elegendő gyakorlati illusztrálásul szolgálhatnak annak a tételnek, hogy a megváltozott viszonyok között trianoni Magyarországon a demokratikus eszmék térfoglalásának és elterjedt reakciós világhírnevünk megváltoztatásának nagy jelentősége van, éppen annak a nemzeti eszmének a szempontjából, amelynek az érdekében a békebeli Rákosi Jenő bizonyos értelemben antidemokratikus volt, s az ő fényes talentumú és öregeken is fiatalos rugékonyságú lényének sajátos egyéni vonása vont a maga után, hogy ezen a téren is elment a hajthatatlan logikai következmény levonásához és *a revízió kedvéért demokrata lett, még a következetlenség szüklátókörü vádjának az árán is.*

Kétségtelen tehát az, hogy a demokrácia eszméje szorosan összefügg a Rothermere-féle békés revíziós gondolattal.

Rákosi Jenő lelkesen elfogadta a Rothermere lord revíziós koncepcióját, s az ő lényének vaslogikája révén ennek maga után kellett vonnia azt is, hogy magáévá kellett tennie a nyugati demokratikus elveket is.

VIII.

A mi, egyébként igen sok jeles tulajdonsággal rendelkező fajunknak van egy egésze« különleges, furcsa jellembeli vonása és ez az, hogy sajátságos lelki alakulatánál fogva sokkal inkább tud lángolóan lelkesülni messzeeső, sőt alig elérhető célokért, mint következetesen dolgozni elérhető, reális gondolatokért. Hiányzik bennünk az, amit *reális idealizmusnak* szoktak nevezni. Szívesen kergetünk illúziókat, de az elérhető közérdekű nagy dolgok iránt nem vagyunk eléggé idealisták. Ha pedig az illúziók kergetésébe beleuntunk, akkor hajlandók vagyunk máról holnapra átcsapni a cinikus lemondásba. Illúziók, vagy egyéni haszon, e között a két szélsőség között támolyog hol jobbra, hol balra az átlagos magyar lélek.

A Rothermere-féle revíziós gondolat a reális idealizmus legragyogóbb megnyilvánulása. Az angol nemzet nagysága egyebek mellett azon alapszik, hogy ritka harmóniában éi bennük a számító ész és nemzeti érdekeket istápoló idealizmus. Rothermere lord szerető ideális lélekkel fogta meg a magyar revíziós ügyet, de józan megfontolással, világos számító ésszel, világszemszögbe helyezkedve megmérte azt, hogy a trianoni határok revíziója terén mennyi az, amit a magyar faj reális idealizmussal és óriási kitartó munkával s céltudatos nemzeti akarással egyáltalában elérhet és hol kezdődik az a vágy, amelyik emberi számítással már az illuziókergetés légkörébe tartozik.

A számítóan idealista angol újságfejedelem: Rothermere lord és a harmincmillió magyar eszményének nagyszabású újságíró hirdetője: Rákosi Jenő bensőleg megszerették egymást, s mindkettőjük varázslatos egyénisége nemes baráti vonzalommal telt meg a másik iránt. A Lord valósággal átplántálta reálisan ideális eszméjét Rákosi Jenőbe, s a magyar idealista újságíró lelkében terebélyes fává nőtt a beléje ültetett csemete. Rákosi Jenő a magyar hagyományos lelkesülés parádés négyesfogatát átcsérelte finom angol automobilra, de erre az idegen gyártmányra zseniális tollával reá tudott festeni annyi magyar tulipánt, hogy azzal a magyar nép lelkéhez közelebb hozza az illuziómentes, józan nemzeti gondolatot.

Gyászos végzetünk hozta azt magával, hogy Rákosi Jenő előbb meghalt, semmint Rothermere lorddal közös ideáljukat a megvalósulás stádiumába hozhatta volna. Elhallgatott a reális idealizmus eszméjének revíziós tárogatója, mert elesett maga a kürtös. Rákosi Jenő rövid revíziós működése fénymegvillanás volt a fekete magyar égen, amely azonban letűnése után is még világosságot hagy hátra maga után. Ezt a világosságot be kell zárni a magyar szívekbe, s mi csak úgy szolgáljuk méltóan Rákosi Jenő emlékét, ha felemeljük a kezéből kiesett tárogatót, s tovább küzdünk a revízióért a reális magyar idealizmus mostoha útján, a Rákosi Jenő által hátrahagyott agy- és szív-sugár fényénél.